

УДК 378.147:[78.087.68:7.071.2]

DOI 10.34142/27091805.2023.4.01.05

© Раструба Тетяна Віталіївна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри вокально-хорової майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Ніжин, Україна

email: rastruba_1510@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2232-1190>

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА РЕАЛІЇ

У статті відображається концепт реалізації та головні вимоги до здійснення самостійної роботи студентів мистецьких спеціальностей у процесі їх фахової підготовки. Зосереджується увага на основних кроках організації даного виду діяльності. Даються рекомендації щодо використання бюджету часу для виконання самостійної роботи майбутніми вчителями музичного мистецтва; висвітлюються деякі аспекти діджиталізації самостійної роботи. Звертається увага на розуміння сучасним викладачем власної ролі в успішному здійсненні студентом самостійної роботи, як консультанта, фасилітатора, коуча. Виокремлюються принципи: цілепокладання, індивідуалізації, поступовості й систематичності, активності, контролю і зворотного зв'язку, використання сучасних технологічних засобів, як ключових у вирішенні питання організації самостійної роботи студентів. Проаналізовано її види, форми та методи. Визначено фактори успіху організації самостійної роботи: самомотивація, управління часом, цілепокладання, постійна практика та навчання, самоорганізація та підтримка. Зроблена спроба окреслити сучасну модель організації самостійної роботи для ефективного здійснення освітнього процесу при підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, яка включає: проектування та планування, інтерактивність та використання інформаційно-комунікативних технологій, формування творчої активності, самостійного дослідження та колективної участі.

Ключові слова: самостійна робота, майбутні вчителі музичного мистецтва, діджиталізація, принципи, фактор успіху, модель.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Підготовка здобувачів вищої освіти третього тисячоліття значно змінилася шляхом суттєвого реформування освітнього процесу, його трансформації, європеїзації, оновлення, застосування нових підходів та формату навчання і викладання, упровадження системи освітніх стандартів. Значно зростає роль при цьому самостійної роботи студентів як органічної складової і невід'ємної частини усієї форми організації сучасного навчання. Особливого значення дана проблема набуває при формуванні фахових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва, котрі зорієнтовані на педагогічну, організаторську та виконавську діяльність. Тому головна мета самостійної роботи мистецької освіти зосереджується на: розвитку самостійності, відповідальності, організованості, дослідницькій діяльності, підвищенні рівня про-

фесійних компетенцій за профілем майбутньої спеціальності, творчому підході до розв'язання багатогранності фахових питань.

Ефективність вирішення проблеми підготовки фахівця нового покоління – конкурентнопроможного, компетентного, комунікабельного, високоосвіченого, мобільного до змін у суспільстві – можливе через правильну раціональну організацію освітнього процесу, самостійної роботи зокрема, продуманого вибору принципів, форм і методів її реалізації. За цих обставин актуальність тематики даної роботи не викликає сумніву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Самостійна робота студентів є предметом дослідження багатьох учених педагогічної науки І. Шайдур (2000), О. Малихін (2009), Л. Рибалко (2013), І. Шимко (2005), та ін., котрі розглядали її з позиції управління самостійною роботою студентів у позааудиторний час, вміння планувати свою пізна-

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Підготовка здобувачів вищої освіти третього тисячоліття значно змінилася шляхом суттєвого реформування освітнього процесу, його трансформації, європеїзації, оновлення, застосування нових підходів та формату навчання і викладання, упровадження системи освітніх стандартів. Значно зростає роль при цьому самостійної роботи студентів як органічної складової і невід'ємної частини усієї форми організації сучасного навчання. Особливого значення дана проблема набуває при формуванні фахових компетентностей майбутніх учителів музичного мистецтва, котрі зорієнтовані на педагогічну, організаторську та виконавську діяльність. Тому головна мета самостійної роботи мистецької освіти зосереджується на: розвитку самостійності, відповідальності, організованості, дослідницькій діяльності, підвищенні рівня професійних компетенцій за профілем майбутньої спеціальності, творчому підході до розв'язання багатогранності фахових питань.

Ефективність вирішення проблеми підготовки фахівця нового покоління – конкурентноспроможного, компетентного, комунікабельного, високоосвіченого, мобільного до змін у суспільстві – можливе через правильну раціональну організацію освітнього процесу, самостійної роботи зокрема, продуманого вибору принципів, форм і методів її реалізації. За цих обставин актуальність тематики даної роботи не викликає сумніву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Самостійна робота студентів є предметом дослідження багатьох учених педагогічної науки І. Шайдур (2000), О. Малихін (2009), Л. Рибалко (2013), І. Шимко (2005), та ін., котрі розглядали її з позиції управління самостійною роботою студентів у позааудиторний час, вміння планувати свою пізнавальну діяльність, системного підходу до організації основних догм самостійної роботи тощо. Її сутність, основні принципи, різні класифікації, методи й форми розглядалися В. Буряком (2001), О. Демченко (2006), В. Луценко (2005), О. Малихіним (2009), Н. Шишкіною (2003) та ін.

У мистецькій освіті дане питання піднімали такі науковці, як: Г. Падалка (2019), О. Олексюк (2004), О. Ростовський (1997), М. Ткач (2004), Л. Щолокова (2017) та ін. У своїх роботах автори звертають увагу на загальнодидактичні, психологічні, методичні, специфічно-організаційні, логічні аспекти даної проблеми. Більш вузько досліджують питання самостійності у майбутніх учителів

музичного мистецтва Т. Тімашева (2012) (формування творчої самостійності у студентів мистецьких факультетів), Л. Костенко (1998) (формування навичок самостійної роботи у диригентів), Л. Гусейнова (2017) (самостійна роботи при підготовці піаністів), В. Антонюк (1999), та ін. (самостійна робота у класі постановка голосу).

Проаналізовані праці свідчать про традиційний дидактичний план розкриття означеної проблеми. Однак з позиції комплексного підходу порад щодо організації даної роботи в процесі здобуття вищої мистецької освіти за освітньо-професійною програмою є питанням відкритим.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є визначити найефективнішу модель побудови системної організації самостійної роботи майбутніх учителів музичного мистецтва при їх фаховій підготовці.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Організація самостійної роботи при підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва є важливою частиною освітнього процесу. У той же час, вона спричиняє деякі виклики і реалії, з якими можуть стикнутися викладачі та студенти. Один з головних викликів в організації самостійної роботи є підтримка і мотивація студентів. Здобувачам може бути складно самостійно освоювати матеріали і виконувати завдання без прямої підтримки викладача. Для подолання цього виклику, педагоги мають створити стимулюючу та підтримуючу атмосферу, надати чіткі інструкції і регулярно перевіряти прогрес студентів.

У цьому сенсі варто вже на перших кроках ознайомлювати майбутніх фахівців з умовами організації освітнього процесу конкретного ЗВО, які прописані у відповідному Положенні (Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України, 1993). Це сприятиме активному перетворенню їх на творців, котрі вмітимуть сформулювати проблему, проаналізувати її, проявити ініціативу, віднайти оптимальне вирішення та довести свою правоту.

Ще однією реальністю є обмеженість часу, як у студентів, так і у викладачів. Освітньо-професійні програми у галузі музичного мистецтва часто заточені під комплексне освоєння великої кількості матеріалів в обмежені терміни. Тут важливо раціонально розподілити навчальний матеріал, не перевантажуючи студентів, і забезпечити збалансованість самостійної роботи та роботи в аудиторії. Зазвичай бюджет часу самостійної роботи прописаний у навчальних планах (відповід-

но кожного компонент), що дає змогу студентам стратегічно розподілити його з проекцією на досягнення конкретного результату. Зауважимо, що педагог має право емпірично визначати витрати часу на самостійне виконання завдання з певної дисципліни на підставі спостережень за успіхами здобувача, опитування студентів стосовно затрат часу на освоєння певного матеріалу, індивідуальних здібностей кожного музиканта та ін. Кожен рівень здобуття вищої освіти обумовлює різне планування часу для самостійної роботи, яке узгоджується з вимогами Університету та гарантує необхідну ритмічність студентської самостійної роботи (Раструба, 2020), (Раструба, 2022).

Проте нам видається корисним буде сформулювати деякі загальні поради щодо бюджету часу самостійної роботи студентів (СРС) у процесі фахової підготовки:

1. Визначити цілі і завдання самостійної роботи. Розбити їх на більш дрібні підзавдання.

2. Створити розклад роботи. Визначити оптимальний час для занять музичним мистецтвом і самостійної практики. Врахувати свої особисті обов'язки і обмеження часу.

3. Організувати робоче місце. Створити комфортні умови для роботи, забезпечити наявність необхідного обладнання та інструментів.

4. Планувати свою роботу на тиждень і день. Скласти список щоденних завдань і розподілити час для їх виконання.

5. Встановити пріоритети. Визначити, які завдання на даний момент є найважливішими і сконцентруватися на їх виконанні.

6. Використовувати техніки планування часу. Наприклад, метод «помідоро», коли робота ділиться на періоди по 25 хвилин з короткими перервами між ними.

7. Залишати час на відпочинок і розслаблення. Крім роботи над музичними проектами, важливо давати собі час на відпочинок, щоб не перевантажуватися і зберігати енергію.

8. Аналізувати і вдосконалювати свою роботу. Після виконання завдань варто проаналізувати свої результати і виробити стратегії для поліпшення роботи та досягнення поставлених цілей.

9. Постійно вчитися і розвиватися. Читання професійної літератури, вивчення нових технік гри на інструменті, співу, диригування, відвідування майстер-класів і навчальних курсів допоможуть студенту-музиканту поліпшити свої навички і стати успішнішим.

10. Грамотно використовувати вільний час.

Навіть протягом дня, коли немає можливості займатися музикою, можна прослуховувати музику, читати статті або книги про неї, аналізувати твори тощо. Це допоможе залишатися в творчому настрої і продовжувати розвиватися.

Також студентам може бути складно розібратися з технічними аспектами самостійної роботи, такими як використання комп'ютерних програм, доступ до інформації та ресурсів. У зв'язку з цим, їм необхідно надати допомогу щодо забезпечення технічної сторони самостійної роботи, а також забезпечити доступність і вільний доступ до необхідних матеріалів і ресурсів.

На сьогоднішній день використання віртуального середовища в освіті не є новиною, проте кожен освітній заклад обирає свою платформу для здійснення навчання та зворотного зв'язку зі здобувачами. Більшість ЗВО України використовують платформу Moodle, яка уможливорює організувати повноцінний освітній процес, включаючи засоби навчання, систему контролю й оцінювання навчальної діяльності студентів, а також інші необхідні складові системи електронного навчання (Раструба, 2020, с. 14). Окрім цього для здійснення майбутньої педагогічної діяльності студенти мають оволодіти технікою використання інших ресурсів, зокрема цифрові інструменти Google (Google Classroom, Google Meet, Google Chat, Google Calendar, Google Jamboard, Google Keep, Google Drive, Google Docs) (Раструба, 2022), Чолишкіна (2018).

Якщо розглядати питання діджиталізації самостійної роботи студентів більш вузько, орієнтуючись на мистецький профіль, то підкреслимо, що вона може мати декілька аспектів:

- використання цифрових інструментів і програм. У сучасну епоху музиканти мають доступ до цифрових інструментів, таких як електронні піаніно, MIDI-клавіатури, віртуальні студії звукозапису та програми для створення музики. Майбутні вчителі музичного мистецтва мають вивчати та використовувати ці інструменти для вдосконалення своїх навичок та можливостей у практичній роботі;

- онлайн-навчання та обмін досвідом. Студенти-музиканти можуть використовувати онлайн-платформи для навчання та обміну досвідом з іншими музикантами. Це може включати перегляд уроків, онлайн-марафонів, майстер-класів та спілкування з іншими колегами;

- просування своєї музики в мережі або робок творчих проєктів. Для більшості музикантів

важливо мати платформи для просування своєї музики та залучення публіки. Студенти-музиканти можуть створити свої профілі в соціальних мережах, зареєструватися на музичних платформах, розмістити свої альбоми та треки для прослуховування та просування їх на ниві музичної індустрії;

- запис власної музики. Цифрова технологія дозволяє студентам-музикантам самостійно записувати та виробляти свою музику. Вони можуть використовувати програми для звукозапису і мікшування, щоб створити професійне звучання своїх треків;

- створення та управління онлайн-просуванням. Майбутні фахівці можуть розробляти свій онлайн-імідж і стратегію просування, включаючи створення візуальних матеріалів, написання прес-релізів, ведення соціальних медіа-акаунтів і участь в цифрових промо-кампаніях.

Таким чином, діджиталізація самостійної роботи майбутніх учителів музичного мистецтва допоможе їм розвинути свої навички та отримати нові можливості у сфері музичної творчості. Це також дозволяє їм розширити свою аудиторію та створити свій унікальний імідж у світі музики.

Крім того, самостійна робота вимагає від студентів самодисципліни, самоорганізації, самовідповідальності та вміння планувати свої дії. Викладачі мають допомогти студентам розвинути ці навички та надати їм інструменти для планування та організації своєї роботи. Нам видається, що у вирішенні цього питання важливим буде особистісне визначення ролі самого викладача як наставника, фасилітатора, коуча. Тобто сучасний викладач має спиратися на такі принципи для ефективної організації СРС: цілепокладання (коли студенти зорієнтовані на чітке уявлення про цілі і завдання самостійної роботи; викладач повинен допомагати студентам визначити та сформулювати свої цілі і забезпечити підтримку в їх досягненні); індивідуалізації (кожен студент має свої унікальні можливості та потреби, і викладач має враховувати їх при організації СР; необхідно надавати різноманітні завдання й матеріали, враховуючи рівень знань і навичок кожного студента); поступовості і систематичності (самостійна робота має бути організована поетапно, з урахуванням прогресивності та послідовності досліджуваного матеріалу; викладач повинен допомогти студентам розробити плани роботи і стежити за їх виконанням); активності (СР має активізувати студента, розвивати його творчий потенціал, сприяти самостійному пошуку і відкриттю нових ідей та

рішень завдань; викладач має заохочувати самостійність та ініціативу студента); контролю і зворотного зв'язку (викладач повинен здійснювати контроль за ходом самостійної роботи, оцінювати результати і давати зворотний зв'язок студентові; це дозволить їм краще орієнтуватися під час виконання завдань та коригувати свою роботу); використання сучасних технічних засобів (у сучасному світі доступні різні електронні та інтерактивні засоби навчання, які можуть допомогти студентам у самостійній роботі; викладач має використовувати такі засоби, щоб зробити процес навчання більш цікавим і ефективним).

Організація самостійної роботи має ґрунтуватися на цілісному підході до навчання музичному мистецтву, який включає в себе різноманітні методи і форми роботи, а також індивідуальне і колективне вивчення матеріалу. Пригадаємо, що СРС може бути розділена на аудиторну та позааудиторну, загальну та предметну, базову та додаткову.

Аудиторна самостійна робота – це завдання, яке виконує студент самостійно під керівництвом викладача або аудиторним консультантом. Такі роботи призначені для практичного застосування отриманих знань. Мета таких робіт зазвичай полягає в тому, щоб перевірити навички студента в застосуванні теоретичних знань в практичній ситуації. Результати роботи можуть бути представлені у вигляді письмового звіту або презентації (Король, 2003, с. 76).

Позааудиторна самостійна робота – це завдання, яке студент виконує самостійно поза аудиторними заняттями. Це може бути завдання з навчального плану або проект, пов'язаний зі сферою музичного мистецтва або іншими професійними інтересами студента (Цюряк, 2018). Така робота може мати різні форми, наприклад, дослідження або аналіз певної проблеми, написання есе чи наукової статті тощо (Чолишкіна, 2018). Головна мета позааудиторної самостійної роботи полягає в поглибленні і розширенні знань студента в певній галузі і розвиток його практичних навичок. Така робота допомагає студенту застосувати теоретичні знання на практиці, самостійно досліджувати нову тему чи проблему, розвинути аналітичні та критичні навички, а також сформулювати навички самоорганізації та самостійного виконання проекту. Завдання та результати позааудиторної самостійної роботи зазвичай обговорюються з викладачем або керівником проекту. Оцінка роботи може бути представлена у вигляді презентації,

звіту або захисту проекту перед аудиторією або експертною комісією.

Загальна форма організації самостійної роботи включає в себе роботу над лекційним матеріалом, підбір літератури, пошук інтернет-джерел, конспектування, підготовка до практичних та семінарських занять, підготовка документації з практики тощо.

Предметна форма організації самостійної роботи майбутніх вчителів музичного мистецтва зосереджується на специфіці підготовки до конкретного музичного заняття (індивідуального чи колективного) (Раструба, 2022), (Цюряк, 2018). Це можуть бути: індивідуальні заняття (в рамках даної форми студент працює індивідуально з викладачем з певної дисципліни (наприклад, гра на інструменті або вокал), коли викладач вказує завдання, дає рекомендації і допомагає розвивати навички); групові заняття (ця форма включає роботу студентів-музикантів у невеликих групах. Це може бути студія фортепіанної музики або камерний ансамбль, де студенти вчать грати або співати разом і розвивати координацію); самостійна практика (самостійні заняття, які студент проводить поза аудиторією, наприклад, гра на інструменті або вокал вдома або в аудиторії. Важливо зазначити, що самостійна практика має бути регулярною та систематичною, щоб здобувач міг розвиватися та вдосконалювати свої музичні навички); аудіювання та вивчення творів (студенти можуть проводити самостійну роботу, слухаючи музичні твори та аналізуючи їх структуру, стиль та особливості. Вони також можуть вивчати нотні тексти та досліджувати контекст, в якому були створені твори); підготовка до концертів та виступів (студенти-музиканти можуть проводити самостійну роботу, готуючись до концертів і виступів. Це включає вивчення партій, вправи для розвитку техніки, репетиції з іншими музикантами та самооцінку свого виступу). Важливо відмітити, що певна форма самостійної роботи вибирається на основі рівня навчання і конкретних цілей студента. Важливо, щоб вони були мотивовані та дисципліновані у своїй самостійній роботі, щоб досягти успіху в галузі музики.

Базова самостійна робота спрямована на підготовку до аудиторних занять, а додаткова самостійна робота – на поглиблення та удосконалення знань та відпрацювання навичок, розвиток аналітичного мислення. Однак, слід зазначити, що форми самостійної роботи майбутніх вчителів музичного мистецтва можуть відрізнятися в за-

лежності від освітнього закладу та спеціалізації. Крім того, важливо, щоб студенти мали регулярне консультування зі своїми викладачами та можливість отримувати зворотній зв'язок щодо своєї роботи.

Безсумнівно самостійна робота здобувачів вищої мистецької освіти має бути ефективною та реалістичною, студенти мають глибоко усвідомлювати її важливість та роль у формуванні фахових компетентностей. За цих обставин визначимо ключові фактори успіху організації самостійної роботи студентів-музикантів:

1. Самомотивація. Студенти-музиканти мають бути готові мотивувати себе і знаходити внутрішню силу для самостійної роботи. Музика – це творче мистецтво, і натхнення може прийти звідусіль. Необхідно мати пристрасть до музики й прагнення до постійного розвитку.

2. Управління часом. Організація самостійної роботи здобувачів вимагає вміння правильно розподіляти час між навчанням, репетиціями, практикою і відпочинком. Необхідно створити розклад та дотримуватися його, щоб зберегти баланс між навчанням і практикою.

3. Цілепокладання. Визначення конкретних цілей допоможе майбутнім вчителям музичного мистецтва орієнтуватися і працювати на них. Цілі можуть бути пов'язані з поліпшенням техніки гри на інструменті, розвитком вокальних навичок або створенням власної музичної композиції. Чітке визначення цілей допомагає зберегти мотивацію і направляти зусилля в потрібне русло.

4. Постійна практика. Самостійна робота студентів вимагає регулярної та систематичної практики. Необхідно щодня виділяти час для занять музикою, щоб вдосконалити техніку, розвинути музичне слухове сприйняття та зміцнити виконавські навички.

5. Постійне навчання. Музичний світ досить мінливий. Студенти-музиканти мають бути готові завжди вчитися і розвиватися разом із ним. Це може включати вивчення нових стилів, методів та педагогічних технологій, інновацій, прослуховування творів та аналіз музики, відвідування майстер-класів та участь у конкурсах чи виступах.

6. Самоорганізація. Важливо мати систематичний підхід до своєї роботи і вміння організувати свій робочий простір. Майбутні вчителі музичного мистецтва мають вміти створити комфортні умови для практики і навчання, щоб максимально зосередитися на своїй музичній діяльності.

7. Підтримка. Допомога та підтримка оточуючих людей можуть бути важливими факторами успіху. Наприклад, наявність наставника або коуча, який буде консультувати та підтримувати студента, а також позитивні відгуки друзів, родини та суспільства можуть допомогти студентам-музикантам рости та розвиватися як фахівцям.

Сучасна методика ефективної організації самостійної роботи здобувачів вищої мистецької освіти, котрі вчать за освітньо-професійною програмою може включати такі форми та методи:

- форми СР (індивідуальна робота – студенти можуть самостійно вивчати теорію музики, освоювати практичні навички гри на різних інструментах, готувати і записувати музичні композиції або обробки);
- групова робота – студенти можуть об'єднуватися в музичні ансамблі або колективи, де вони будуть спільно вивчати та виконувати музичні твори, а також розробляти концертні програми; творча робота – студенти можуть розробляти власні музичні проекти, створювати власні композиції чи аранжування, брати участь у музичних конкурсах чи фестивалях);
- методи СР (метод самостійного вивчення – студенти у співпраці з викладачем вивчають навчальні матеріали, завдання та самостійно виконують необхідну роботу; метод проектної діяльності – студенти розробляють і реалізують власні музичні проекти та ін.;
- метод дослідницької роботи – студенти проводять дослідження в галузі музичного мистецтва, вивчають історію музики, аналізують різні жанри і стилі, а також досліджують вплив музики на психологічний та емоційний стан людини;
- метод практичних занять – студенти регулярно виконують практичні завдання, такі як гра на інструменті, спів, репетиції в ансамблі або колективі, а також підготовка до концертів або виступів). (Король, 2003), (Раструба, 2020).

Ці форми і методи організації самостійної роботи дозволяють майбутнім вчителям музичного мистецтва розвивати свої творчі та професійні навички, а також отримувати досвід роботи з різними аудиторіями і проектами.

Висновки. У цілому, організація самостійної роботи студентів – це складний процес, який вимагає ретельного опрацювання і постійної підтримки з боку викладача. Однак, вона є невід'ємною частиною підготовки майбутніх вчителів музичного

мистецтва і дозволяє здобувачам розвивати свої навички та знання самостійно. Тому сучасна модель ефективної організації СРС має враховувати сучасні вимоги і тенденції в освіті, а також особливості предметної області:

- проектування та планування, коли студенти вміють самостійно планувати свою роботу, визначати цілі і завдання, вибирати методи та форми роботи;
- інтерактивність, коли в освітній процес включається використання інтерактивних методів навчання, таких як ігрові технології, творчі проекти, колективні та індивідуальні роботи;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій, коли майбутні вчителі музичного мистецтва мають можливість використовувати сучасні технології у своїй роботі, такі як комп'ютерні програми для створення та редагування музики, електронні ресурси для навчання та досліджень та ін.;
- формування творчої активності, сучасна модель організації самостійної роботи має сприяти розвитку творчої активності молоді, їх здатності до самовираження і самореалізації;
- рефлексія і самооцінка, коли студенти здатні аналізувати свою роботу, визначати її ефективність, усвідомлюють свої сильні і слабкі сторони, та на основі цього вносять корективи в свою діяльність;
- самостійні дослідження, модель СР має передбачати проведення здобувачами самостійних досліджень, спрямованих на розширення і поглиблення їх знань в галузі музичного мистецтва; колективна участь, сучасна модель СР має сприяти формуванню навичок роботи в колективі, розвитку комунікативних та організаційних здібностей.

Отже, сучасна модель ефективної організації самостійної роботи майбутніх вчителів музичного мистецтва має бути орієнтована на саморозвиток студентів, їх активну участь в освітньому процесі, розвиток творчих і дослідницьких здібностей, а також використання сучасних технологій та методів навчання. Звичайно дане дослідження не вичерпує вирішення усієї проблеми даного напрямку.

Перспективи подальшого розвитку. Предметом подальшого педагогічного пошуку можуть стати: формування професійних компетентностей майбутніх вчителів музичного мистецтва засобами віртуальної освіти і підбору інструментарію для здійснення самостійної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Vasilyeva, O. (2020). The Influence of National Ideas of T. Shevchenko on the Ukrainian Choral Culture of the Late XIX – Early XX Centuries. *Professional Art Education*, 1(1), 4-9. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.01>

Smyrнова С. (2020). Specificity of Students' Creative Self-Expression in the Process of Conductor-Choral Education. *Professional Art Education*, 1(1), 10-16. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.02>

Vasilyeva, O., & Sokolova, A. (2021). Specificity of Teaching Conductors and Choral Disciplines in the Training of Future Teachers of Music Art. *Professional Art Education*, 2(1), 45-51. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.06>

Loshkov, Y. (2021). Sociocultural processes of transformation modern music education in Ukraine. *Professional Art Education*, 2(2), 22-30. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.02.03>

Антонюк, В. (1999). Формування індивідуального виконавського стилю: культурно-антропологічний аспект: наукове дослідження. *Українська ідея*.

Буряк, В. К. (2001). Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра. *Рідна школа*, (9), 49–51.

Гусейнова, Л. В. (2017). Теоретична концептуалізація процесу формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до інструментально-виконавської діяльності. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Сер. Психолого-педагогічні науки, (1), 31–37.

Демченко, О. (2006). Реалізація основних підходів, методів та форм організації самостійної роботи у сучасній педагогічній практиці. *Рідна школа*, (7), 19–22.

Костенко, Л. (1998). Педагогічні умови організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вчителів музики : автореф. дис. ... канд. : 13.00.01. Київ.

Король, В. М., Мусієнко, В., Токова, Н. Т. (Ред.). (2003). Організація самостійної роботи студентів. Черкаси: Вид-во ЧДУ, 216 с.

Луценко, В. (2002). Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання [Неопубл. автореф. автореф. дис. канд. пед. наук.]. Харк. держ. пед. унів. ім. Г.С. Сковороди.

Малихін, О. (2009). Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів : Теоретико-методологічний аспект. Видавничий дім. 307 с.

Олексюк, О., & Ткач, М. (2004). Педагогіка духовного потенціалу особистості: Сфера музичного мистецтва. *Знання України*.

Падалка, Г. (2019). Художньо-методична культура викладача мистецьких дисциплін: Сутність, принципи саморозвитку. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4). <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/163>

Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України, Положення № №161. (1993) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93#Text>

Раструба, Т. В. (2020). Організація та проведення самостійної роботи студентів освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво»]. НДУ ім. М. Гоголя. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1994/1/метод.самоств.робота%202019.pdf>

Раструба, Т. В. (2022). Організація самостійної роботи магістрантів освітньо-професійної програми «Середня освіта (Музичне мистецтво)» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта за предметною спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. НДУ ім. М. Гоголя. http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2453/1/МАКЕТ_Раструба_Самост_робота_2022_1661314715.pdf

Рибалко, Л. (2013). Акмеологічний аспект змісту самостійної роботи студентів. *Акмеологія в Україні: Теорія і практика: Зб. Наук. праць.*, 63–69.

Ростовський, О. (1997). *Педагогіка музичного сприймання: навч.-метод. посібник*, 234 с.

Тімашева, Т. (2012). Теоретичне обґрунтування критеріїв та показників сформованості творчої самостійності у майбутніх учителів музики. *Молодь і ринок*, 5(88), 127–131.

Цюряк, І. О., & Федорченко, В. К., & Борисенко, Н. С. (2018). *Рекомендації для самостійної роботи студентів мистецьких спеціальностей. ЖДУ ім. Івана Франка.* <http://eprints.zu.edu.ua/28551/1/НАВЧ-МЕТОД%20ПОС.%20ТЕСТИ%20ЦФБ.pdf>

Чолишкіна, О. Г. (2018). *Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Теорія систем та системний аналіз» (для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»)*. МАУП.

Шайдур, І. (2000). Психолого – педагогічні аспекти організації самостійної роботи студентів. *Рідна школа*, (3), 54–55.

Шимко, І. (2001). Проблеми організації самостійної роботи у вищій школі. *Рідна школа*, (8), 34–35.

Шишкіна, Н. О. (2003). Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення юридичних дисциплін у вищому навчальному педагогічному закладі [Неопубл. дис... канд. пед. наук]. Харківський державний педагогічний університет ім.Г.С.Сковороди.

Щолокова, О. (2017). Новітні підходи та технології у професійній підготовці вчителя мистецьких дисциплін. *Innovative processes in education* (с. 238–244). АМЕЕТ Sp. z o.o. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27442/Shcholokova%20-%20Novitni%20pidkhody%20ta%20tehnolohii.pdf?s>

REFERENCES

Vasilyeva, O. (2020). The Influence of National Ideas of T. Shevchenko on the Ukrainian Choral Culture of the Late XIX – Early XX Centuries. *Professional Art Education*, 1(1), 4-9. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.01> [in Ukrainian]

Smyrnova C. (2020). Specificity of Students' Creative Self-Expression in the Process of Conductor-Choral Education. *Professional Art Education*, 1(1), 10-16. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.02> [in Ukrainian]

Vasilyeva, O., & Sokolova, A. (2021). Specificity of Teaching Conductors and Choral Disciplines in the Training of Future Teachers of Music Art. *Professional Art Education*, 2(1), 45-51. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.06> [in Ukrainian]

Loshkov, Y. (2021). Sociocultural processes of transformation modern music education in Ukraine. *Professional Art Education*, 2(2), 22-30. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.02.03> [in Ukrainian]

Antonyuk, V. (1999). Formuvannya individual'noho vykonavs'koho stylyu: kul'turno-antropolohichnyy aspekt: naukove doslidzhennya [Formation of individual performance style: cultural and anthropological aspect: scientific

research. Ukrainian idea]. *Ukrayins'ka ideya*. [in Ukrainian].

Buryak, V. K. (2001). Samostiyna robota yak vyd navchal'noyi diyal'nosti shkolyara [Independent work as a type of student's educational activity]. *Ridna shkola*, (9), 49–51. [in Ukrainian].

Huseynova, L. V. (2017). Teoretychna kontseptualizatsiya protsesu formuvannya hotovnosti maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva do instrumental'no-vykonavs'koyi diyal'nosti [Theoretical conceptualization of the process of forming the readiness of the future music teacher for instrumental and performing activities]. *Naukovi zapysky Nizhyns'koho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholya. Ser. Psykholoho-pedahohichni nauky*, (1), 31–37. [in Ukrainian].

Demchenko, O. (2006). Realizatsiya osnovnykh pidkhodiv, metodiv ta form orhanizatsiyi samostiynoyi roboty u suchasniy pedahohichniy praktytsi [Implementation of the main approaches, methods and forms of organizing independent work in modern pedagogical practice]. *Ridna shkola*, (7), 19–22. [in Ukrainian]

Kostenko, L. (1998). Pedahohichni umovy orhanizatsiyi navchal'no-piznaval'noyi diyal'nosti maybutnikh vchyteliv muzyky [Pedagogical conditions for the organization of educational and cognitive activities of future music teachers]: avtoref. dys. ... kand. : 13.00.01. Kyiv. [in Ukrainian]

Korol, V. M. (2013). Orhanizatsiia samostiynoi roboty studentiv [Organization of independent work of students]. Cherkasy: Vyd-vo ChDU, 216 s. [in Ukrainian].

Lutsenko, V. (2002). Orhanizatsiya samostiynoyi roboty studentiv v umovakh osobystisno-oriyentovanoho navchannya [Organization of independent work of students in the conditions of personally-oriented learning]. [Neopubl. avtoref. avtoref. dys. kand. ped. nauk.]. Khark. derzh. ped. univ. im. H.S. Skovorody. [in Ukrainian].

Malykhin, O. (2009). Orhanizatsiya samostiynoyi navchal'noyi diyal'nosti studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv: teoretyko-metodolohichnyy aspekt [Organization of independent educational activities of students of higher pedagogical educational institutions: theoretical and methodological aspect].: monohrafiya. : Vyd. dim, 307 s. [in Ukrainian].

Олексюк, О., & Ткач, М. (2004). Педагогіка духовного потенціалу особистості: Сфера музичного мистецтва [Pedagogy of the spiritual potential of the individual: The sphere of musical art]. Знання України. [in Ukrainian].

Padalka, H. (2019). Khudozhn'o-metodychna kul'tura vykladacha mystets'kykh dystsyplin: Sutnist', pryntsyipy samorozvytku [Artistic and methodical culture of the teacher of art disciplines: Essence, principles of self-development]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (4). <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/163> [in Ukrainian].

Polozhennia pro orhanizatsiiu navchalnoho protsesu u vyshchyykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Regulations on the organization of the educational process in higher educational institutions of Ukraine] vid 02.06.93 №161. Zbirnyk normatyvnykh aktiv Ukrainy shchodo orhanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu u vyshchomu navchalnomu zakladi. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93#Text> [in Ukrainian].

Rastruba, T. V. (2020). Orhanizatsiya ta provedennya samostiynoyi roboty studentiv osvith'o-profesiynoyi prohramy «Muzychne mystetstvo» [Organization and implementation of independent work of students of the educational and professional program «Musical Art»] [dlya zdobuvachiv pershoho (bakalavr's'koho) rivnya vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 025 «Muzychne mystetstvo» haluzi znan' 02 «Kul'tura i mystetstvo»]. NDU im. M. Hoholya <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1994/1/метод.самоств.робота%202019.pdf> [in Ukrainian].

Rastruba, T. V. (2022). Orhanizatsiya samostiynoyi roboty mahistrantiv osvith'o-profesiynoyi prohramy «Serednya osvita (Muzychne mystetstvo)» dlya zdobuvachiv druhoho (mahistr's'koho) rivnya vyshchoyi osvity zi spetsial'nosti 014 Serednya osvita za predmetnoyu spetsial'nisty 014.13 Serednya osvita (Muzychne mystetstvo) haluzi znan' 01 Osvita/Pedahohika [Organization of independent work of master's students of the educational and professional program «Secondary education (Musical art)» for applicants of the second (master's) level of higher education in the specialty 014 Secondary education by subject specialty 014.13 Secondary education (Musical art) in the field of knowledge 01 Education/Pedagogy]. NDU im. M. Hoholya

http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2453/1/МАКЕТ_Паструба_Самост_робота_2022_1661314715.pdf [in Ukrainian].

Rybalko, L. (2013). Akmeolohichnyy aspekt zmistu samostiynoyi roboty studentiv [Acmeological aspect of the content of students' independent work]. *Akmeolohiya v Ukrayini: Teoriya i praktyka: Zb. Nauk . prats'.*, 63–69. [in Ukrainian].

Rostovs'kyi, O. (1997). Pedagogika muzychnoho spryymannya [Pedagogy of musical perception] [in Ukrainian].

Timasheva, T. (2012). Teoretychne obhruntuvannya kryteriyiv ta pokaznykiv sformovanosti tvorchoyi samostiynosti u maybutnikh uchyteliv muzyky [Theoretical substantiation of the criteria and indicators of the formation of creative independence in future music teachers]. *Molod' i rynok*, 5(88), 127–131 [in Ukrainian].

Tsyuryak, I. O., Fedorchenko, V. K., & Borysenko, N. S. (2018). Rekomendatsiyi dlya samostiynoyi roboty studentiv mystets'kykh spetsial'nostey [Recommendations for independent work of art students]. ZHDU im. Ivana Franka. <http://eprints.zu.edu.ua/28551/1/НАВЧ-МЕТОД%20ПОС.%20ТЕСТИ%20ЦФБ.pdf> [in Ukrainian].

Cholyshkina, O. H. (2018). Metodychni rekomendatsiyi shchodo zabezpechennya samostiynoyi roboty studentiv z dystsypliny «Teoriya system ta systemnyy analiz» (dlya osvith'o-kvalifikatsiynoho rivnya «bakalavr») [Methodological recommendations for ensuring the independent work of students in the discipline «Systems Theory and System Analysis» (for the educational and qualification level «Bachelor»). MAUP. [in Ukrainian].

Shaydur, I. (2000). Psykholoho – pedagogichni aspekty orhanizatsiyi samostiynoyi roboty studentiv [Psychological and pedagogical aspects of organizing students' independent work]. *Ridna shkola*, (3), 54–55. [in Ukrainian].

Shymko, I. (2001). Problemy orhanizatsiyi samostiynoyi roboty u vyshchih shkol [Problems of organizing independent work in higher schools]. *Ridna shkola*, (8), 34–35. [in Ukrainian].

Shyshkina, N. O. (2003). Orhanizatsiya samostiynoyi roboty studentiv u protsesi vyvchennya yurydychnykh dystsyplin u vyshchomu navchal'nomu pedagogichnomu zakladi [Organization of independent work of students in the process of studying legal disciplines in a higher educational and pedagogical institution]. [Neopubl. dys... kand. ped. nauk]. Kharkivs'kyi derzhavnyy pedagogichnyy universytet im.H.S.Skovorody. [in Ukrainian].

Shcholokova, O. (2017). Novitni pidkhody ta tekhnolohiyi u profesiyinuy pidhotovtsi vchytelya mystets'kykh dystsyplin [The latest approaches and technologies in the professional training of art teachers]. *U Innovative processes in education* (s. 238–244). AMEET Sp. z o.o <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27442/Shcholokova%20-%20Novitni%20pidkhody%20ta%20tekhnolohii.pdf?s> [in Ukrainian].

Надійшла до редакції / Received: 15.03.2023
Рекомендовано до друку / Accepted: 19.04.2023

DOI 10.34142/27091805.2023.4.01.05

© *Tetiana Rastruba*

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, associate professor of the department of vocal and choral skills Nizhyn Mykola Gogol State University

Nizhyn, Ukraine

email: rastruba_1510@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2232-1190>

ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART: MODERN CHALLENGES AND REALITIES

The purpose of the article is to determine the most effective model of building a systematic organization of independent work of future music teachers during their professional training.

Methods and methodology . The research is based on the leading positions of scientists regarding the organization of independent work in the preparation of future teachers of musical art based on the principles of a comprehensive approach.

The scientific novelty of the article lies in reflecting the concept of implementation and the main requirements for the implementation of independent work of students of art specialties in the process of their professional training. Recommendations are given on the use of the time budget for independent work by future music teachers; some aspects of digitalization of independent work are highlighted.

Results . Updating attention to the main steps of organizing the independent work of future music teachers during their professional training. The principles of goal-setting, individualization, gradualism and systematicity, activity, control and feedback, use of modern technological means are highlighted as key in solving the issue of organizing students' independent work. Its types, forms and methods are analyzed. Attention is drawn to the modern teacher's understanding of his own role in the successful implementation of independent work by the student, as a consultant, facilitator , coach . The success factors of organizing independent work have been determined: self-motivation , time management, goal setting, constant practice and training, self-organization and support. An attempt was made to outline a modern model of organizing independent work for the effective implementation of the educational process in the preparation of future music teachers, which includes: design and planning, interactivity and the use of information and communication technologies, the formation of creative activity, independent research and collective participation.

Keywords: independent work, future music teachers, digitalization , principles, success factor, model .